

به نام خدا

سوالات و نکات درس جغرافیا و تاریخ نهم استاد کاظم زاده

امیر عرشیا اسماعیلی، محمد حسین فتاحی

فهرست:

جغرافیا

تاریخ

۱-درس اول

۱-درس نهم

۲-درس دوم

۲-درس دهم

۳-درس سوم

۳-درس یازدهم

۴-درس چهارم

۴-درس دوازدهم

جغرافیا:

درس ۱:

۱- تفاوت سیاره درونی و بیرونی چیست؟

۱. سیاره های درونی جامد و سنگی اند ولی سیاره های بیرونی گازی اند.

۲. سیاره های درونی اقمار کم و زمان کم گردش به دور خورشید دارند ولی بیرونی

برعکس

نکته: منظومه خورشید دارای **هشت سیاره** است.

نکته: دانشمندان عمر زمین و منظومه خورشیدی را **حدود ۴/۵ میلیارد سال**

تخمین می زنند

۲- محل قرار گیری سیارک ها در منظومه شمسی را بنویسید.

بین مریخ و مشتری

نکته: ستاره خورشید در منظومه خورشیدی تنها یکی از میلیارد ها ستاره (کهکشان

راه شیری) است

۳- منظور از موقعیت مکانی چیست و چگونه تعیین می شود؟

موقعیت مکانی یک پدیده، مکان دقیق قرار گرفتن آن روی کره زمین است. اما، چگونه م میتوان فهمید که یک پدیده دقیقاً در کجای کره زمین قرار دارد؟ جغرافی دانان برای تعیین موقعیت مکانی پدیده ها بر روی کره زمین و مطالعه درباره مکانها، خطوط و تقسیمات فرضی را ابداع کرده اند. مانند مدار ها و نصف النهار ها.

۴- استوا چیست؟

دایره ای فرضی که کره زمین را به دو نیم کره شمالی و جنوبی تقسیم می کند

۵- مدار چیست؟

دایره های دیگری که در هر دو نیمکره شمالی و جنوبی به موازات استوا رسم شده اند که به آنها مدار می گویند. هر چه به قطع شمال یا جنوب نزدیک می شویم این دایره ها کوچکتر می شوند .

مدار استوا (مدار مبدأ) صفر درجه است. بقیه مدار ها بین ۰ تا ۹۰ درجه شمالی یا جنوبی درجه بندی شده اند.

۶- نصف النهار ها چیست؟

نصف النهار ها نیم دایره های فرضی هستند که از قطب شمال تا قطع جنوب کشیده شده اند و طول مساوی دارند.

۷- نصف النهار مبدا چیست؟

برای درجه بندی نصف النهارها، نصف النهاری را که از رصدخانه شهر لندن عبور میکند، به عنوان **نصف النهار** (گرینویچ) مبداً انتخاب کرده اند. نصف النهار مبداً و امتداد آن در سوی دیگر کره، زمین را به دو نیمکره مساوی شرقی و غربی تقسیم کرده است. نصف النهار مبداً، صفر درجه و نص فالنهارهای دیگر از ۰ تا ۱۸۰ درجه غربی و ۱۸۰ درجه شرقی درجه بندی شده اند؛ زیرا محیط زمین ۳۶۰ درجه است.

۸- منظور از مختصات جغرافیایی چیست؟

هر نقطه از کره زمین روی یک مدار و یک نصف النهار مشخص قرار دارد که به آنها (مختصات جغرافیایی) آن نقطه می گویند.

۹- طول و عرض جغرافیایی را تعریف کنید

طول جغرافیایی هر مکان عبارتست از فاصله آن مکان با نصف النهار مبداً بر حسب درجه.

عرض جغرافیایی هر مکان عبارتست از فاصله آن مکان با مدار استوا بر حسب درجه

۱۰- برای نوشتن طول و عرض جغرافیایی کدام علائم استفاده می شود؟

از علائم اختصاری N (شمالی) - S (جنوبی) - E (شرقی) - W (غربی)

۱۱- ابزار های اولیه تعیین مکان و مسیر را نام ببرید

استفاده از ستارگان و اسطرلاب؛ تهیه نقشه های اولیه و سپس استفاده از قطب نما

۱۲- امروزه از چه ابزاری برای ناوبری استفاده می شود؟

در ده های اخیر منجر استفاده از ماهواره ها برای تعیین موقعیتهای مکانی گردید. ناوبری ماهواره‌ای، روشی جدید است که در آن از چندین ماهواره برای ارائه موقعیت و جهت جغرافیایی و مسیر حرکت استفاده میشود. مبنای کار این قبیل سیستم ها بر پایه امواج رادیویی است که بین ماهواره و گیرنده‌های مختلف، رد و بدل میشود

نکته: شهر مکه در کشور عربستان و در جنوب غربی ایران واقع است. بنابراین در ایران

ما به سمت جنوب غربی نماز میخوانیم

نکته: پشت بام کعبه قبله ندارد

درس ۲:

۱- مهمترین حرکات زمین را نام برده و نتایج هر یک را بنویسید

الف) حرکت وضعی یا چرخشی که نتایج آن: پدید آمدن شب و روز و اختلاف ساعت

ب) حرکت انتقالی یا مداری و نتایج آن: پیدایش سال خورشیدی و پیدایش فصول

۲- حرکت وضعی را تعریف کنید

زمین در هر ۲۴ ساعت یکبار به دور محور خود می چرخد؛ که به آن حرکت وضعی می گویند

۳- منظور از حرکت ظاهری خورشید چیست؟

ما هر روز در آسمان، خورشید را میبینیم که از مشرق طلوع میکند هنگام ظهر، خورشید تقریباً بالای سر ماست و هنگام عصر رفته رفته به سمت مغرب حرکت و در آن سمت غروب میکند. اما این جابه جایی یا حرکت خورشید در آسمان، حرکت ظاهری است. در واقع، خورشید جابه جا نمیشود بلکه زمین زمین پی در پی در مقابل خورشید می چرخد و نقاط مختلف کره قرار میگیرند.

نکته: زمین از غرب به شرق می چرخد

۴- چه نقاطی دارای ظهر یکسان هستند؟

تمامی نقاطی که بر یک نصف النهار واقع شدند.

۵- ساعت واقعی چیست و چرا به جای آن از ساعت رسمی استفاده می کنند؟

آنچه گفته شد، زمان واقعی در مکانهای مختلف بود که مبنای آن موقعیت خورشید در آسمان است اما در زندگی روزانه نمیتوان از ساعت واقعی استفاده کرد. تصور کنید حتی دو شهر مجاور در یک کشور، که روی یک نصف النهار قرار ندارند، ساعت های مختلفی دارند. بنابراین، در تعیین قرارهای ملاقات، زمان باز و بسته شدن اداره ها و مغازه ها و برنامه حرکت قطارها و هواپیما ها مشکلات زیادی به وجود می آید. در قرن ۱۹ کشورها در یک اجلاس بین المللی توافق کردند که به جای ساعت واقعی از ساعت راسمی استفاده کنند و به این ترتیب زمان رسمی به وجود آمد.

نکته: اگر کره زمین را به ۲۴ قاچ تقسیم کنیم؛ هر یک از قاچ ها ۱۵ درجه پهنا دارد.

مسأله: اگر شهر تهران در طول جغرافیایی ۴۵ درجه شرقی و شهر پکن در طول جغرافیایی ۱۳۵ درجه شرقی باشد:

$$۱۳۵ - ۴۵ = ۹۰$$

الف) اختلاف درجه ←

$$۹۰ / ۱۵ = ۶$$

ب) اختلاف ساعت ←

$$۶ + ۱۲ = ۱۸$$

ج) ساعت تهران ۱۲ است در پکن زمان چند است؟

نکته این مسأله:

غرب و غرب = اختلاف شرق و شرق = اختلاف غرب و شرق = مجموع

۶- حرکت انتقالی زمین را تعریف کنید.

زمین در همان هنگام که به دور محور خود می چرخد به دور خورشید نیز می گردد. یک دور کامل زمین به گرد خورشید یک سال طول می کشد که به آن حرکت انتقالی می گویند. مدار زمین بیضی شکل است و زمین با سرعت میانگین ۳۰ کیلومتر در ثانیه این مسیر را می پیمایند

۷- تفاوت سال خورشیدی سال رسمی و سال کبیسه را بنویسید

سال خورشیدی = ۳۶۵ روز و ۶ ساعت

سال کبیسه = ۳۶۶ روز

سال رسمی = ۳۶۵ روز

۸- مایل بودن محور قطب ها چه نتایج دارند؟

زاویه تابش آفتاب در طول سال تغییر می کند و در طی یک سال زمین در موقعیت های مختلفی در برابر خورشید قرار می گیرد؛ درازی شب و روز، نامساوی می شود و فصول مختلف به وجود می آید.

۹- منظور از انقلاب تابستانی چیست؟

در اول تیرماه خورشید در نیمکره شمالی به مدار راس السرطان به طور عمودی می تابد. در اول تیرماه در نیمکره شمالی منطقه وسیع تری از کره زمین در معرض نور خورشید قرار می گیرد. در نتیجه طول روزها از شبها بیشتر است. در این هنگام که طولانی ترین روز در این نیمکره است و به آن (انقلاب تابستانی) می گویند فصل تابستان آغاز می شود.

۱۰- منظور از انقلاب زمستانی چیست؟

در اول دی ماه خورشید به مدار راس الجدی در نیمکره جنوبی عمودی می تابد. در اول دی ماه در نیمکره شمالی بخش کم وسعت تری از کره زمین تابش خورشید را دریافت می کند و روزها کوتاه تر از شبهاست. در نتیجه در نیمکره شمالی اول دی کوتاه ترین روز سال است که به آن انقلاب زمستانی می گویند. در این روز فصل زمستان آغاز می شود در حالیکه همین زمان در نیمکره جنوبی فصل تابستان آغاز شده است.

۱۱- اعتدالین چیست؟

پس از طولانیترین و کوتاهترین روز سال، به تدریج با گردش زمین به دور خورشید، وسعت دایره جنوبی کم و زیاد میشود. در نتیجه طول روز و شب، هر روز نسبت به روز قبل تغییر میکند تا سرانجام در دو موقع از سال، یعنی اول بهار و اول پاییز، طول روز و شب برابر میشود؛ به این دو زمان، (اعتدالین) (اعتدال بهاری و اعتدال پاییزی) میگویند.

درس ۳

۱- سیاره زمین از چه محیط هایی تشکیل شده است؟

سنگ کره (لیتوسفر) - هواکره یا جو (اتمسفر) - آب کره (هیدروسفر)

۲- گاز های اصلی تشکیل دهنده جو را نام ببرید

نیتروژن (۷۸٪) ؛ اکسیژن (۲۱٪) ؛ سایر گاز ها (۱٪)

۳- منظور از سنگ کره آب کره هوا کره چیست؟

۱. سنگ کره (لیتوسفر) بخش خارجی زمین یا پوسته آن که حالت جامد دارد و از سنگ و خاک تشکیل شده است.

۲. آب کره (هیدروسفر) شامل اقیانوس ها و دریا ها و دریاچه ها و رود ها و بقیه آب های سطحی آب های زیرزمینی یخچال ها نزولات جوی است.

۳. هواکره یا جو (اتمسفر) شامل گاز هایی که دور تا دور کره زمین را فرا گرفته است

۴- با توجه به آیه ۲۲ سوره بقره ترتیب شکل زیست کره چیست؟

سنگ کره - هواکره - آب کره - زیست کره

۵- درصد آب ها و خشکی ها را در دو نیمکره شمالی و جنوبی مقایسه کنید

در نیمکره جنوبی = ۸۲٪ آب و ۱۸٪ خشکی

در نیمکره شمالی = ۶۰٪ آب و ۴۰٪ خشکی

نکته: وسعت خشکی های زمین نسبت به آب ها کم است ؛ حدود ۷۱٪ سطح زمین را

آب تشکیل می دهد.

۶- منظور از سرزمین های پست چیست و در کدام نواحی تشکیل می شوند؟

جلگه ها و دشت ها - در کنار دریا ها یا امتداد رود های بزرگ

۷- فلات چیست؟

سرزمین هایی نسبتاً هموار اما مرتف که از اطراف به سرزمین های کم ارتفاع و پست منتهی می شوند. فلات تبت بلندترین فلات جهان است.

۸- کوه های جوان و پیر را با هم مقایسه کنید

کوه های جوان شیب تندی دارند و دره های بین آنها تنگ به شکل V است اما کوه های پیر به شکل گنبدی شکل در آمده و شیب دامنه ها هم ملایم است و دره های باز به شکل U دارند.

۹- بطور کلی چه عواملی موجب پیدایش و تغییر شکل ناهمواری ها شده اند؟
عوامل طبیعی و عوامل انسانی

۱۰- کدام عوامل طبیعی یا درونی باعث پیدایش ناهمواری ها شده اند؟

تشکیل کوه های چین خورده - کوه آتشفشان - تشکیل کوه و دره در اثر شکستگی (گسل)

۱۱- کدام عوامل بیرونی باعث تغییر شکل ناهمواری ها شده اند؟

هوازدگی - فرسایش آبی - فرسایش بادی - فرسایش یخچالی

۱۲- تاثیر فعالیت های انسان بر ناهمواری ها چیست؟

ساخت تونل و جاده - ساخت سد - ساخت خانه های روستایی - معدن - کشت پلکانی
برنج ها - دریاچه ارومیه

درس ۴

۱- تعریف آب کره چیست؟

همه آب های زمین یعنی اقیانوس ها دریا ها دریاچه ها و رود ها و ... را شامل می شود

۲- ویژگی های اقیانوس آرام را نام ببرید

پهناترین اقیانوس کره زمین - عمیق ترین اقیانوس جهان - عمیق ترین آب های جهان در این اقیانوس قرار دارد.

۳- چند نمونه از جریان های آب سرد و آب گرم اقیانوسی را نام ببرید

جریان های آب سرد : لابرادر - ایشیو - بنگوئلا

جریان های آب گرم : گلف استریم - استوایی شمالی - کوروشیو

۴- کاوش های علمی در کف اقیانوس ها با چه دشواری روبرو است؟

فشار زیاد آب - تاریکی و دمای کم در اعماق آب

۵- ناهمواری های کف اقیانوس را نام ببرید

ساحل - فلات قاره - شیب قاره - جزیره - دشت اقیانوسی - گودال اقیانوسی

۶- فلات قاره را تعریف و بگویید از چه نظر اهمیت دارد؟

در جاهایی که اقیانوس ها با خشکی تماس دارند اغلب ناحیه ای کم عمق با ژرفایی کمتر از ۲۰۰ متر دیده می شود که به آن فلات قاره (ایوان خشکی) می گویند. فلات قاره در دریاها و دریاچه ها نیز دیده می شود در برخی از آنها جزایری سر از آب بیرون آورده اند. معمولا از نظر وجود منابع سرشار نفت و گاز و جزایر ماهیگیری اهمیت زیادی دارند.

۷- شیب قاره چیست؟

بعد از فلات قاره ناگهان شیب زیاد می شود ؛ به این بخش شیب قاره می گویند.

۸-مهمترین حرکات آب دریا را نام ببرید

موج - جذر و مد - جریان های دریایی

۹-اهمیت جریان های دریایی را بنویسید

چون که از مهمترین مناطق صید ماهی جهان است.

۱۰-نیوفوندلند و شرق ژاپن که از مناطق مهم ماهیگیری جهان هستند؛ در

محل تلاقی کدام جریان های دریایی قرار دارند؟

نیوفوندلند (گلف استریم و لابرادُر)

۱۱-فایده اقیانوس ها را بنویسید

منابع مهم تامین غذا برای انسان - امکان حمل و نقل کم هزینه تر میلیون ها تن بار -

منبع تامین آب شیرین

۱۲-چه عواملی حیات دریا ها را با خطر روبرو کرده؟

زباله های سمی - صید بی رویه و انبوه ماهی

۱۳-تعریف هوا کره (اتمسفر) چیست؟

جو یا هوا کره لایه ای از گاز است که از سطح زمین تا ارتفاع حدود ۳۰۰۰ کیلومتری

اطراف سیاره زمین را در بر گرفته است. جو مخلوطی از گاز های مختلف

نیتروژن(۷۸٪) اکسیژن(۲۱٪) و سایر گاز ها مانند دی اکسید کربن و بخار آب است .

۱۴-پایین ترین لایه جو چه نام دارد و ویژگی های این لایه را بنویسید.

پایین ترین لایه که نزدیک به سطح زمین است. وُرد سپهر (تروپوسفر) نام دارد. تشکیل

ابر ها و بسیاری از تغییرات آب و هوایی در این لایه صورت می گیرد.

۱۵-لایه های جو زمینی را به ترتیب نام برده و ویژگی های هر یک را بنویسید

۱.دماسپهر (ترموسفر)

۲.میان سپهر(مزوسفر)؛ جذب شهابسنگ

۳. پوشن سپهر (استراتوسفر) ؛ دارای لایه اُزن

۴. وِردسپهر (تروپوسفر) ؛ تشکیل ابر و تغییرات آب و هوا

تاریخ:

درس ۹

۱- اوضاع سیاسی ایران هنگام تاسیس حکومت صفوی چگونه بود؟

کشور ما حکومت واحد و قدرتمندی نداشت و دچار تفرقه و تجزیه شده بود. حاکمان بخش های مختلف با هم در جنگ بودند به همین دلیل امنیت و آرامش شهرها و روستاها از بین رفته و امور کشور مختل شده بود. در همسایگی ایران حکومت هایی در فکر گسترش قلمرو خود بودند از جمله امپراتوری عثمانی که با حملات پیاپی به سرزمین های همجوار بر قلمرو خود می افزود. سلطان عثمانی خود را خلیفه مسلمانان می دانست و به ایران نیز طمع داشت. در شمال شرق ایران (ماوراءالنهر) ازبک ها قدرت گرفته بودند و به مرزهای ایران می تاختند.

۲- مهمترین طرفداران صفویان چه کسانی بودند؟

۷ طایفه ترک به نام قزلباش

۳- اقدامات شاه اسماعیل صفوی را بنویسید.

به کمک قزلباشان برخی حکومت های محلی شمال غربی را شکست داد. مذهب شیعه را مذهب رسمی اعلام کرد. حاکمان مناطق مختلف را یکی پس از دیگری از میان برداشت. ازبک ها را شکست داد و بر سراسر ایران مسلط شد. در نتیجه حکومت کشور ما یکپارچه مستقل و نیرومند شد.

۴- علت حمله عثمانی ها به صفویان چه بود؟

چون که سلطان عثمانی از شکل گیری سلسله قدرتمند و مستقل و شیعه مذهب صفویه ناخشنود بود.

۵- جنگ چالدران میان چه کشور هایی رخ داد و نتیجه اش چه بود و چرا؟

جنگی میان دو کشور ایران و عثمانی که در نزدیکی شهر خوی رخ داد. عثمانی ها به کمک توپ و تفنگ که ایرانی هم نداشت پیروز شد و تبریز به اشغال عثمانی درآمد.

۶- پس از شاه اسماعیل چه کسی به قدرت رسید و چه اقداماتی انجام داد؟

پس از شاه اسماعیل پسرش تهماسب به حکومت رسید.

او با سر و سامان دادن به اوضاع داخلی و دفع حمله های ازبکان و دولت عثمانی موفق شد حکومت صفوی را تثبیت و تحکیم کند.

پایتخت تبریز را به قزوین انتقال داد چون در معرض هجوم سپاه عثمانی بود.

با روابط مسالمت آمیزی با کشور های همسایه و مسلمان خود برقرار کرد.

برخی فقه های بزرگ شیعه جایگاهی علمی و جدی در اداره کشور پیدا کردند.

۷- اوج قدرت صفویان مربوط به کام پادشاه می باشد؟

شاه عباس اول (پنجمین شاه صفوی) . ازبک ها و عثمانی ها را شکست داد و تا پشت مرز های ایران عقب راند و پایتخت را از قزوین به اصفهان - در مرکز ایران - منتقل کرد و برای آبادانی آن بسیار کوشید

۸- سیاست کشتن و کور کردن شاهزادگان و جلوگیری از حکومت آنها چه

نتیجه ای به همراه داشت؟

باعث شد امور حکومت مختل و هرج و مرج در کشور شروع شد. ضعف و بی لیاقتی شاهان و مقام ها بوجود آمد و دچار اختلاف شدند

۹- چگونگی سقوط صفویان را بنویسید.

در اوضاع نابسامان گروهی از افغان ها در قندهار شورش کردند و پس از پیروزی بر حاکم آن ولایت به سوی اصفهان حرکت کردند. سلطان حسین صفوی که در اواخر حکومتش به ضعف سستی گرایید نتوانست با گروه مهاجم خارجی مقابله کند و به

ناچار پس از چند ماه محاصره تسلیم شد و محمود افغان سردسته شورشیان بر پایتخت و قسمت هایی از ایران مسلط شد.

۱۰- سلسله مراتب قدرت در دوره صفویه را بنویسید

در راس آن شاه قرار دارد. همه مقام ها مطیع فرمان شاه بودند. بعد از شاه وزیر بزرگ بود که به آن اعتماد الدوله هم می گفتند. مسئول امور اداری و مالی کشور بود. فرماندهان نظامی نیز در اداره حکومت نقش مهمی داشتند و معمولاً حاکم ولایت های مهم بودند.

۱۱- وظیفه وزیر بزرگ و فرماندهان نظامی چه بود؟

وزیر بزرگ مسئول امور اداری و مالی کشور بود. فرماندهان نظامی نیز در اداره حکومت نقش مهمی داشتند و معمولاً حاکم ولایت های مهم بودند.

۱۲- شاه عباس برای جلوگیری از نافرمانی قزلباشان چه کرد؟

حکومت ولایت ها را از آنان گرفت و به غیرقزلباشان سپرد و سپاهی از غیرقزلباشان تشکیل و به کمک اروپاییان این سپاه را به توپ و تفنگ مجهز کرد.

۱۳- منظور از قرون جدید اروپا چیست؟

قرن های شانزدهم تا نوزدهم میلادی در تاریخ اروپا که بعد از قرون وسطا یا عصر تاریکی بود

۱۴- پیشگامان استعمار را نام ببرید

کشور های پرتغال - اسپانیا - انگلستان - فرانسه

۱۵- چگونگی اخراج پرتغالی ها را از جنوب ایران بنویسید

پرتغالی ها جزایر جنوب ایران را تصرف و تجارت خلیج فارس و عمان را داشتند. شاه اسماعیل چون کشتی نداشت با کمک انگلیسی ها که آنان با پرتغالی ها در رقابت بودند پرتغالی ها را از ایران بیرون راندند. انگلستان هم با اخراج پرتغال زمینه نفوذ خود را در ایران مستحکم کرد.

درس ۱۰

۱- دلایل رونق زندگی در دوره صفویه را نام ببرید

حکومت مرکزی نیرومند و برقراری نظم و امنیت در سراسر کشور

۲- زندگی روستایی و شهری در دوره صفویه چگونه بوده؟

روستاییان بیشترین ساکنان ایران را تشکیل می دادند و به کشاورزی و دامداری و صنایع دستی می پرداختند.

وضع زندگی دهقانان ایرانی بهتر از وضع دهقانان مناطق حاصلخیز اروپا بوده.

شهر های بزرگ آبادی بوجود آمد که در نتیجه شهر نشینی در ایران رونق گرفت که حدود ۱۰ تا ۱۵ درصد ایرانیان در شهر ها زندگی می کردند.

شهرنشینان بیشتر مقام های حکومتی نظامیان روحانیون بازرگانان پیشه وران و صنعت گران بودند

۳- مهمترین صادرات ایران در دوره صفویه چه بود؟

خشکبار - پارچه های مخملی و ابریشمی و حریر - قالی های نفیس

۴- صنعت بافندگی در دوره صفویه ؟

یکی از صنایع پررونق ایران بوده که در کنار رونق صنعت ابریشم شکل گرفت و با صنعت نساجی اروپا نیز رقابت می کرد.

در دوره شاه عباس اول کارگاه های بافندگی بزرگ و متعددی در اصفهان و کاشان و یزد و مشهد و استرآباد(گرگان) و گیلان وجود داشته.

شاه و اعضای خاندان او مالک بیشتر این کارگاه ها بودند.

۵- دلیل رونق و گسترش تجارت در دوره صفویه؟

وجود نظم و امنیت در کشور - گسترش راه ها و ساخت کاروانسراها - ساخت بازار مانند بازار قیصریه اصفهان

۶- تجارت خارجی در زمان شاه عباس چگونه بوده؟

شاهان صفوی مخصوصاً شاه عباس اول برای گسترش تجارت خارجی به شرکت های تجاری اروپا اجازه دادند ه در ایران فعالیت کنند که به گفته جهانگردان خارجی صد ها بازرگان از کشور های مختلف آسیایی و اروپایی در پایتخت صفویه مشغول تجارت بودند. صادرات ابریشم نیز که پرسودترین کالای صادراتی بود در انحصار شاه عباس اول قرار داشت.

۷- سه منبع پر درآمد صفویان را نام ببرید

مالیات که از کشاورزان و دامپروران گرفته می شد
عوارض که از کاروان های تجاری گرفته می شد
تجارت های داخلی و خارجی

۸- علم و آموزش در دوره صفویه از چه جایگاهی برخوردار بود؟

مورد توجه بسیار بود و فعالیت های زیاد و موثری در این زمینه صورت گرفت. پادشاهان و مقام های کشوری و لشکری به علاوه عالمان بزرگی که از مراکز علی تشیع در جهان را به ایران دعوت کرده بودند مدرسه ها و کتابخانه های عظیمی به ویژه در پایتخت های صفوی ساختند و اموال و املاک بسیاری را وقف انها کردند. در آن زمان به علوم و معارف دینی مانند تفسیر ؛ فقه و حدیث بسیار توجه میشد. دیگر شاخه های علوم مانند طبیعیات (علوم تجربی) ؛ ریاضیات ؛ ادبیات ؛ فلسفه ؛ طب و نجوم نیز در مراکز علمی تدریس میشد.

۹- چهار تن از دانشمندان و فیلسوف های دوره صفویه را نام ببرید

میرداماد - ملاصدرا - شیخ بهایی - علامه محمدباقر مجلسی

۱۰- دلیل رونق کم شعر و ادب فارسی و رونق تاریخ در دوره صفویه چه بود؟
بدلیل کم توجهی پادشاهان به شاعران شعر و ادب فارسی مانند دیگر رشته ها پررونق نبود. اما دوره صفویه یکی از دوره های قابل توجه در تاریخ ادبیات و شعر فارسی ؛ سبک هندی و شاعران بزرگی مانند صائب تبریزی و بیدل متعلق به این دوره هستند. علم تاریخ در این دوره مورد توجه قرار داشت و افراد زیادی به ثبت و نگارش وقایع تاریخی می پرداختند که کتاب های تاریخی ارزشمندی از این دوره به جا مانده است.

۱۱- دلیل توجه صفویان به جشن ها و آیین های مذهبی چه بود؟
در زمان حکومت صفوی جشن ها و آیین ها باشکوه و عظمت برگزار می شدن چون که برپایی این جشن ها و آیین ها تاثیر مهمی در افزایش همدلی و همبستگی مردم داشت

درس ۱۱

۱- پس از حکومت صفوی اوضاع ایران چگونه شد؟

در پی تسلط افغان ها بر اصفهان و برکناری و قتل شاه سلطان حسین صفوی ایران گرفتار تجزیه و تفرقه شد. افغان ها توان حکومت بر سراسر ایران را نداشتند به این دلیل در گوشه و کنار گشور افرادی مدعی حکومت می شدند. روسیه و عثمانی نیز با استفاده از این اوضاع قسمت هایی از شمال و غرب ایران را اشغال کردند

۲- اقدامات مهم نادرشاه را بنویسید

شکست افغان ها - بیرون راندن سپاه روس و عثمانی -
تاسیس سلسله افشاریه - تصرف دهلی -
تبدیل ایران به کشوری یکپارچه و قدرتمند - تاسیس نیروی دریایی در خلیج ها

۳- چرا نادر به هند لشکرکشی کرد؟

در تعقیب گروهی از افغان های شورشی که به هند فرار کرده بودند

۴- عاقبت نادر به کجا انجامید؟

در سال های پایانی حکومت نادر نافرمانی ها و شورش های پیاپی تاثیر روانی نامطلوبی روی او گذاشت. او به اطرافیان و سرداران بدگمان شده بود به رفتار های خشونت آمیز و بیرحمانه روی آورد. در نتیجه فرماندهان سپاه نادرشاه که از جان خود می ترسیدند او را به قتل رساندند. و اینگونه ایران بار دیگر به صحنه جنگ حاکمان محلی و سران ایل ها تبدیل شد.

۵- محدوده قلمرو کریمخان زند - لقب او - اوضاع و شیوه کشورداری او چگونه بود؟

مشهد - وکیل الرعایا - به رفاع عمومی مردم و صلح و آسایش و آرامش مردم اهمیت می داد و از بروز نا امنی و شورش های داخلی جلوگیری میکرد.
نکته: خراسان دست نوه نادرشاه (شاهرخ) بوده.

۶- در زمان فرمانروایی کریمخان چه بناهایی در ایران و بخصوص شیراز ساخته شد؟

بازار وکیل ؛ مسجد وکیل : حمام وکیل و ارگ کریمخان در شیراز پایتخت زندیه ساخته شد و فعالیت های علمی و فرهنگی در آن شهر رونق گرفت

۷- قدرت گرفتن کریمخان زند همزمان به چه تحولات منطقه ای بود؟

همزمان با تسلط انگلستان بر هند و به این خاطر به راه های دریایی ایران و هند دسترسی زیادی یافتند و به این دلیل نفوذ تجاری انگلیس برا ایران بیشتر شد.

۸- چگونه به قدرت رسیدن آقا محمد خان قاجار را نوشته - مهمترین رقیب او - پایتختش کدام شهر بود؟

آقا محمدخان پسر یکی از رؤسای این ایل پس از مرگ کریمخان؛ پس از مدتی جنگ و گریز لطفعلی خان زند آخرین فرمانروای زندیه را شکست داد و به قتل رساند و مردم کرمان را به دلیل پناه دادن به لطفعلی خان زند بیرحمانه مجازات کرد. وی پس از

لشکرکشی های پیاپی بر سراسر ایران مسلط شد و تهران را به پایتختی خود انتخاب کرد

نکته: ایل قاجار یکی از ایل های ترک تبار بود

۹- عاقبت آقا محمدخان بکجا انجامید؟ جانشین او که بود؟ و ایران محل رقابت کدام کشور ها بوده؟

آقا محمد خان سر انجام به دست خدمتکارانش کشته شد - پس از او برادرزاده اش فتحعلی شاه به قدرت رسید - ایران محل رقابت کشور های روسیه و انگلستان و فرانسه برای نفوذ و دخالت گسترده در ایران بود

نکته: آقا محمد خان قاجار مردی تند خو و بی رحم بود .

۱۰- انقلاب صنعتی از کدام کشور آغاز و چه نتایجی به همراه داشت؟

انقلاب صنعتی از انگلستان آغاز شد و در دیگر کشور های اروپایی گسترش یافت. نتیجه این انقلاب ؛ آمدن نیروی ماشین و ابزار های صنعتی به جای نیروی انسانی و ابزار های دستی را در تولید گرفت و سرعت و میزان تولید هم افزایش یافت و موجب افزایش قدرت اقتصادی نظامی و سیاسی کشور های اروپایی و در نتیجه طغیانگری آنها شد و توجه آنها به کشور هایی که نیروی کار انسانی مواد اولیه یا بازار مصرف مناسبی داشتند جلب کرد و بیشتر این کشور ها فعالیت ها و رقابت های استعماری خود را افزایش دادند و نابرابری در سطح جهان بیشتر و بیشتر شد

۱۱- مهمترین هدف در زمان پتر کبیر چه بود؟

رسیدن به آب های خلیج فارس و اقیانوس هند

نکته: روسیه تا پیش از فرمانروایی پتر کبیر کشوری ضعیف و عقب مانده بود در نتیجه

برنامه ها و فعالیت های او به کشوری قدرتمند و استعمارگر تبدیل شد و پس از آن با

حمله به کشور های همسایه قلمرو خود را گسترش داد

۱۲- عهدنامه گلستان میان چه کشور هایی به امضا رسید و بندهای آن چه بود؟

ایران و روس

۱. ایالت های گرجستان و باکو و... از ایران خارج و تحت حکومت روس قرار گرفتند

۲. حق داشتن کشتی جنگی در دریای خزر از ایران گرفته شد

۱۳- علت شروع دور دوم جنگ های ایران و روس چه بود و نتیجه اش چه شد؟

مرد ایران از عهدنامه گلستان ناخشنود بودند و با فتوای علما برای آزاد کردن سرزمین های اشغالی سپاه ایرانی تشکیل شده از جنگاوران ایل ها و نیروهای داوطلب مردمی به سرعت مناطق اشغال شده را آزاد کردند روسیه هم با تمام قوا و تجهیزات ایران را شکست داد و **عهدنامه ترکمان چای** را که ننگین تر از قرارداد گلستان بود به کشور ما تحمیل کردند.

۱۴- قرارداد ترکمان چای میان چه کشورهایی به امضا رسید و بندهای آن چه بود؟

ایران و روس

سرزمین های شمال رود ارس در تصرف روسیه و گرفتن حق کشتی جنگی در مازندران و دادن قرامت

۱۵- علل شکست ایران در جنگ با روسیه چه بود؟

ضعف در فرماندهی ؛ خیانت ؛ فریبکاری روسیه و کارهای خائنانه انگلیس

۱۶- هدف اصلی انگلستان از برقراری ارتباط دوستی با قاجار چه بود؟

این بود که نگذارد کشور های رقیب از طریق ایران به هندوستان دسترسی پیدا کنند

۱۷- چه توافقی میان ایران و انگلستان در زمان فتحعلی شاه صورت گرفت؟

در زمان فتحعلی شاه چند عهدنامه میان ایران و انگلستان بسته شد و در آنها حکومت قاجار تعهد کرد که به هیچ عنوان به هیچ کشوری اجازه ندهد از خاک ایران به

هندوستان لشکر کشی کند و انگلیسی ها هم متعهد شدند ک در صورت حمله کشورهای دیگر به ایران به حکومت قاجار کمک های مالی و نظامی می کنند.

۱۸- خیانت های انگلستان به ایران را در دوره قاجار بنویسید.

انجام ندادن به تعهدات خود

با لشکر کشی به خلیج فارس ایران را مجبور به جدا کردن افغانستان و قسمت شرقی سیستان و بلوچستان در ایران کرد.

۱۹- هدف دولت انگلستان از جدا کردن افغانستان به ایران را در دوره قاجار

بنویسید

حفظ هندوستان

درس ۱۲

۱- چرا عباسمیرزا به فکر اصلاح امور کشور افتاد؟

عباسمیرزا ولیعهد فتحعلی شاه و فرمانده لشکر ایران در جریان جنگ با روسیه متوجه تاثیر علم و صنعت بر پیشرفت های نظامی آن کشور و دیگر کشورهای اروپایی شد. عباسمیرزا یکی از نقاط قوت روس ها را در جنگ برخوردارى آنها از دانش و تجهیزات پیشرفته نظامی می دانست. او به این نتیجه رسید که تا تغییراتی در جهت پیشرفت های علمی و صنعتی در ایران ایجاد نشود؛ تعداد زیاد سپاهیان ایران و دلاوری و فداکاری آنها برای پیروزی کافی نیست.

۲- عباسمیرزا برای اصلاح امور کشور دست به چه اقداماتی زد؟

فرستادن افرادی برای فراگیری علوم و فنون جدید؛ این افراد برای تحصیل در رشته های فنی؛ نظامی و پزشکی به اروپا رفتند و به تدریج زمینه آشنایی با دستاوردهای کشور های اروپایی را فراهم آوردند. همچنین برای آگاهی از اوضاع کشور های اروپایی دستور داد کتاب هایی را در موضوع تاریخ آن کشور ها به فارسی ترجمه کنند

۳- عاقبت عباسمیرزا چه شد؟

عباس میرزا در آستانه لشکر کشی برای دفاع از هرات که به اشغال انگلیس متجاوز در آمده بود به طرز مشکوکی از دنیا رفت و فتحعلی شاه پسر عباسمیرزا - محمد میرزا - را به ولیعهدی برگزید.

۴- هنگامیکه امیر کبیر به صدارت رسید اوضاع کشور چگونه بود؟

حکومت قاجار با مشکلات بزرگی از قبیل شورش در ایالت ها ؛ دخالت های خارجی ؛ بی نظمی و اختلال امور کشوری و لشکری و خال بودن خزانه روبرو بود.

نکات : میرزا تقی خان امیر کبیر یکی دیگر از کسانی بود که در دوره قاجار کار های

جدی و موثری برای نوسازی و اصلاح امور ایران انجام داد

۵- مهمترین اقدامات امیر کبیر را برای اصلاح کشور بنویسید

۱. برقرار کردن امنیت و آرامش
۲. نوسازی تشکیلات حکومتی
۳. مبارزه با مفاسد اداری و اقتصادی
۴. قطع نفوذ روسیه و انگلستان در ایران
۵. تاسیس مدرسه دارالفنون
۶. فرستادن دانشجویان به اروپا
۷. معلمانانی از کشورهای روسیه و انگلیس استعمارگر (مثلا اتریش) برای تدریس در مدرسه دارالفنون استخدام کرد.

۶- عاقبت امیر کبیر چه شد؟

ناصرالدین شاه تحت تاثیر برخی توطئه چینی ها دستور قتل امیر کبیر را داد و ایران را از خدمات ارزشمند او محروم کرد و وضعیت کشور پس از این افول کرد.

نکته : ایران مهد برخی مراکز علمی بزرگ (همچون نظامیه ها و دانشگاه های مشهور مانند جندی شاپور) در طول تاریخ بوده و علوم و فنون متعددی مخصوصا در زمان اوج

تمدن اسلامی بدست مسلمانان ایرانی و غیرایرانی تولید شده است. آشنایی اروپاییان با این گنجینه تمدنی که غالباً به زبان های فارسی یا عربی نگاشته شده بود یکی از عوامل رشد علمی و صنعتی آنها پس از قرن ۱۵ به شمار می رود. این درحالی است که ایران به ویژه در دوره قاجار به دلایل مختلفی از جمله نالایق بودن برخی حاکمان شاهد کندی و توقف رشد و نوآوری های علمی بود

۷- دلیل گسترش مدار جدید در ایران را بنویسید

در دوره قاجار نگاه برخی حاکمان داخلی و روشنفکران به پیشرفت های کشور های اروپایی دوخته شده بود. پس از این آشنایی برخی افراد مانند میرزا حسن رشديه تصمیم گرفتند تا مدارس در ایران بر اساس روش های جدید تعلیم و تربیت تاسیس کنند.

۸- واگذاری امتیازات اقتصادی به بیگانگان چگونه به اقتصاد ایران آسیب زد؟

آنها در دوره ناصرالدین شاه به امتیازهای اقتصادی مهمی مانند تاسیس بانک ؛ استخراج معادن نفت ؛ بهره برداری از جنگل و شیلات در ایران دست یافتند. صنعت و بازرگانی کشور ما با واگذاری این امتیاز ها آسیب های فراوانی دید. شرکت های بازرگانی خارجی که به دنبال بازار های مصرف جدید بودند در بیشتر شهرهای ایران شعبه هایی تاسیس کردند که به خرید و فروش مشغول شدند که معمولاً کالاهای اروپایی را بدون پرداخت حقوق گمرکی و یا با حقوق گمرکی بسیار ناچیزی وارد کشور می کردند. تولیدکنندگان و بازرگانان ایرانی چون نمیتوانستند با این شرکت ها رقابت کنند روزه به روز ضعیف تر و دچار ورشکستگی شدند.

۹- امتیاز های واگذار شده به انگلیسی ها را نام ببرید

۱. احداث تلگراف
۲. رویتر: بهره برداری از جنگل ها و منابع و معادن ایران به جز طلا و نقره
۳. کشتی رانی در کارون
۴. بخت آزمایی (لاتاری)
۵. تاسیس بانک شاهنشاهی
۶. خرید و فروش انحصاری توتون و تنباکو
۷. داریسی: استخراج معادن نفت

۱۰- امتیاز های واگذار شده به روس ها را نام ببرید

۱. شیلات شمال
۲. بانک استقراضی روس
۳. تشکیل نیروی قزاق
۴. احداث راه شوسه بین انزلی و قزوین
۵. قرارداد گمرکی

۱۱- چرا مردم با اکثر این امتیازات مخالف بودند؟

مردم مسلمان ایران می دانستند که این واگذاری امتیازات اقتصادی موجب تسلط هرچه بیشتر بیگانگان بر منابع ثروت و بازار کشورشان می شود پس با واگذاری برخی از این امتیازات مخالفت کردند. روحانیون هم که از گروه های آگاه مورد احترام و اعتماد جامعه ایران در عصر قاجار بودند رهبری اعتراض ها را بر عهده داشتند.

۱۲- قرارداد تالبوت یا توتون تنباکو را توضیح دهید.

در دوره ناصر الدین شاه توتون و تنباکو از عمده ترین محصولات کشاورزی ایران بود. در آن زمان یک نفر انگلیسی قراردادی با ایران بست که بر اساس آن ایرانیان نمی توانستند محصول توتون و تنباکوی خود را به کسی غیر از او بفروشند.

۱۳- عاقبت امتیاز توتون تنباکو چه شد؟

مرد به ویژه روحانیون و بازرگانان با آگاهی از نتایج زیان بار اقتصادی این قرارداد شروع به اعتراض در شهر های مختلف کردند برای لغو قرارداد اما ناصرالدین شاه به مخالفان اعتنایی نکرد و آیت الله میرزا حسن شیرازی مرجع تقلید شیعیان در سامرا استفاده از توتون و تنباکو را حرام اعلام کرد و با اوج گرفتن نهضت تنباکو ناصر الدین شاه مجبور شد لغو کند قرارداد را.

۱۴- موفقیت نهضت تنباکو از نظر سیاسی و اجتماعی چه اهمیتی داشت؟

نهضت تنباکو نخستین حرکت جدی مردم ایران برای نفوذ سلطه خارجی و ایستادگی در برابر ستم داخلی بود و پیروز آن حس اعتماد به نفس و روحیه مقاومت و مبارزه را در مردم تقویت کرد.

پایان